

Faglig voldgift

Lager, Post og Servicemedarbejdernes Forbund,

HK Danmark,

Dansk Metal,

Træ-Industri-Byg i Danmark

Malerforbundet i Danmark

Dansk Magisterforening

FTF

Dansk Journalistforbund

mod

Danmarks Radio

K E N D E L S E

Denne kendelse vedrører spørgsmålet om, at der mellem parterne består eller har bestået en retligt bindende kutyme for betaling af fratrædelsesgodtgørelse efter funktionærlovens § 2 a til opsagte medarbejdere med hhv. 12, 15 eller 18 års anciennitet, uafhængig af om de pågældende på fratrædelsestidspunktet var berettiget til alderspension fra Danmarks Radio (herefter DR), efter funktionærlovens § 2a, stk. 3 og dermed ikke efter loven havde krav herpå.

Spørgsmålet har været fagretligt behandlet, uden at enighed har kunnet opnås, hvorefter sagen er indbragt for en faglig voldgift med undertegnede, vicepræsident Mette Christensen, som formand og opmand.

Påstande

Klagerne, Lager, Post og Servicemedarbejdernes Forbund, HK Danmark, Dansk Metal, Træ-Industri-Byg i Danmark, Malerforbundet i Danmark, Dansk Magisterforening, FTF og Dansk Journalistforbund har nedlagt følgende påstande:

Danmarks Radio (herefter DR) tilpligtes at anerkende, at der mellem parterne er en retlig bindende kutyme for udbetaling af fratrædelsesgodtgørelse efter funktionærlovens § 2 a, uanset medarbejderne på fratrædelsestidspunktet er berettiget til alderspension fra en pensionsordning finansieret af DR.

DR tilpligtes at betale manglende fratrædelsesgodtgørelse efter funktionærlovens § 2 a til de af forbundenes medlemmer, der er omfattet af nedskæringsrunden i DR i 2007/08, uanset de på fratrædelsestidspunktet havde ret til alderspension fra en pensionsordning finansieret af DR.

Fratrædelsesgodtgørelsen tillægges procesrente fra de enkelte medlemmers fratrædelsestidspunkt.

Indklagede, Danmarks Radio, har påstået frifindelse.

Sagens oplysninger

Parternes overenskomstforhold

I 1995 var der i alle overenskomster i DR følgende bestemmelse om opsigelse:

”Opsigelsesvarslet fra Danmarks Radios side er mindst 3 måneder, idet dog opsigelsesvarslets længde i fortsættelse af Funktionærlovens regler gøres afhængig af medarbejderens anciennitet i Danmarks Radio.”

I DR's overenskomst med Dansk Journalistforbund forblev bestemmelsen uændret i 1997. Ved forhandlingerne i 1999 blev følgende tilføjet: ”For medarbejdere ansat efter 1. juni 1999 gælder funktionærlovens regler”. Denne bestemmelse fortsatte uændret i 2002-overenskomsten.

I de øvrige overenskomster i DR hed det i overenskomsterne for 1997-1999, at ”om opsigelse gælder de i Funktionærloven fastsatte bestemmelse”. I 1999 blev følgende tilføjet: ”For medarbejdere ansat efter 1.

juni 1999 gælder Funktionærlovens regler". Disse bestemmelser fortsatte uændrede i 2002-overenskomsten.

I alle overenskomster, indgået med virkning fra hhv. 2004, 2006 og 2007 står:

§ 20. Opsigelse og afskedigelse
Funktionærlovens bestemmelser om opsigelse gælder.

Af Personaleadministrativ vejledning fra 2005 fremgår, at der ikke vil blive udbetalt fratrædelsesgodtgørelse efter funktionærlovens § 2 a, hvis funktionæren ved fratræden oppebærer folkepension.

Af cirkulære af 15. oktober 2008 om Fællesoverenskomst mellem Finansministeriet og Offentligt Ansattes Organisationer – Det statslige område - fremgår i § 16, stk. 2, at der med virkning fra den 1. april 2009 ydes fratrædelsesgodtgørelse til funktionærer og månedslønnede ikke-funktionærer også i tilfælde, hvor den ansatte ved fratræden oppebærer alderspension fra arbejdsgiver. Dette blev aftalt ved overenskomstforhandlingerne i 2008

Understøttelsesordningen og funktionærlovens § 2a, stk. 3

Af overenskomsten fra 1979 mellem DR og Personaleforeningen i Danmarks Radio § 14, stk. 3 fremgår, at *"Der ydes medarbejderne en pensionslignende understøttelse efter de til enhver tid i staten gældende regler".* Denne bestemmelse var gældende indtil overenskomsten for 1993. Af reglerne om Statens understøttelsesordning fra 2002 fremgår, at en ansat efter ansøgning kunne få tillagt understøttelse, bl.a. hvis den pågældende mellem det 15. - 70. år havde haft 16 års fuldtidsansættelse i statens tjeneste. Størrelsen af understøttelsen var afhængig af den stillingsgruppe, den pågældende tilhørte. Efter reglerne var der en overgangsordning i forbindelse med oprettelse af nye pensionsordninger, hvorefter ansatte, der var fyldt 60. år ved pensionsordningens oprettelse, fik både pension og understøttelse, samt at der for øvrige ville blive udbetalt et udligningsbeløb svarende til differencen mellem pension og understøttelse (poseopfyldning).

Ved overenskomstforhandlingerne i 1994 påbegyndtes en pensionsordning for alle, der ikke tidligere havde haft en sådan.

I 1996 blev funktionærlovens § 2a ændret, således, at godtgørelsen alene bortfaldt for funktionærer, der var indtrådt i den pågældende pensionsordning før det fyldt 50. år. Tidligere bortfaldt den for alle, der ved fratræden fik udbetalt enten alderspension eller pension fra arbejdsgiveren

De enkelte afskedigelsesrunder mv.

Fratrædelsesrunden 1995/1996:

På et bestyrelsesmøde i DR den 13. oktober 1994 drøftedes direktionens oplæg til redegørelse for 1995-1996, herunder hvorledes medarbejdere, der ville blive opsagt i 1995 – 1996, ville blive stillet. Flertallet i bestyrelsen udtalte, at *”medarbejdere, som i 1995 og 1996 vil blive frigjort fra deres hidtidige arbejde i forbindelse med rationaliseringer og omlægning af arbejdsopgaver, får sikkerhed for deres økonomiske udkomme frem til udgangen af 1996, enten i form af en fratrædelsesordning eller ved at stå til rådighed for Danmarks Radio til løsning af andre opgaver.”* Dette blev meddelt til samarbejdsudvalget i brev af 13. december 1994, hvori det hedder:

”...

3. Bestyrelsen har givet tilsagn om ”sikring af økonomisk udkomme frem til udgangen af 1996”, hvilket betyder, at krav på godtgørelse efter Funktionærlovens § 2a svarende til 1, 2 eller 3 måneders løn (afhængig af anciennitet i ansættelsen) må anses for inkluderet i tilsagnet. Det betyder, at fratræden kommer til at ske 1, 2 eller 3 måneder før udgangen af 1996.”

Spørgsmålet blev behandlet på mødet i samarbejdsudvalget den 19. december 1994. Kontaktudvalget rettede i brev af 1. marts 2004 henvendelse til underdirektør Vibeke Frank om de påtænkte personalereduktioner i 1995 – 1996, idet organisationerne fandt afskedigelserne i strid med den tidligere generaldirektørs plan af 6. oktober 1992, og at fratrædelsesgodtgørelsen omtalt i DRåben må betragtes som godtgørelse og ikke løn og derfor må komme til udbetaling efter den 31. december 1996. Henvendelsen blev besvaret ved brev af 6. marts 1995, hvori det hedder bl.a.: *”Tilsagnet om sikring af medarbejdernes udkomme er bestyrelsens beslutning ... Konsekvensen heraf er, at medarbejdere, der bliver afskediget, og som har krav på fratrædelsesgodtgørelse, vil blive afskediget til udgangen af september, oktober eller november 1996 – afhængig af, om de er berettiget til udbetaling af 1, 2 eller 3 måneders fratrædelsesgodtgørelse ved fratræden.”*

I brev af 28. december 1995 opsagde Generaldirektøren den personalepolitik, der fremgik af tillæg til DRåben 25/1990, til udgangen af marts 1996.

Den 29. marts 1996 udsendte underdirektør Vibeke Frank en meddelelse til afdelingerne om DR's fratrædelsespolitik. I afsnittet om afskedigelser fremgår intet om fratrædelsesgodtgørelse. I afsnittet om frivillig fratræden nævnes, at der kan tilbydes den enkelte en individuel fratrædelsesordning, således at medarbejderen selv siger op til en aftalt dato. I meddelelsen er i skemaform en beregning af den økonomiske ramme svarende til de overenskomstmæssige opsigelsesvarsler.

DR har i forbindelse med afskedigelsesrunderne i 1996/97 ydet § 2 a-godtgørelse også til medarbejdere, der opfyldte aldersbetingelserne for at få udbetalt pension.

I DRs meddelelse af 30. september 1997 om fratrædelsesordninger 1996/97 fra Vibeke Frank til afdelingerne hedder det bl.a.: *Fratrædelsesordningens maximale økonomiske ramme svarer til den enkelte medarbejders opsigelsesvarsel samt evt. fratrædelsesgodtgørelse i. h. t. Funktionærloven. Se nedenstående tabel. ... Der kan ikke indgås aftale om fratrædelsesordninger som indebærer lønudbetaling efter pensionstidspunktet (...).* I notatet er i afsnittet om beregning af rammen anført, at den svarer til den overenskomstmæssige ramme.

I 1996 blev der ført tre voldgiftssager om, hvorvidt Personalepolitikens betingelser for afskedigelser på grund af DR's økonomiske forhold var opfyldt. Under voldgiftssagen afgav Vibeke Frank forklaring, hvoraf fremgår: *"Medarbejderne blev hermed stillet gunstigt i 3 henseender: De blev straks fritstillet, krav på modregning i løn tjent ved nyt arbejde blev frafaldet, og alle blev sikret økonomisk udkomme i form af løn etc. indtil udgangen af 1996. Både hun og bestyrelsen opfattede tilsagnet om sikring af de afskedigede medarbejders økonomiske udkomme til udgangen af 1996 som udslag af en moralsk og ikke en juridisk forpligtelse."* Efter afgørelsen forelå den 3. oktober 1996 fremsatte DR forligstilbud i brev af 15. november 1996. Af dette fremgår bl.a., at DR i tilfælde, hvor betingelserne for evt. allerede udbetalt § 2 a-godtgørelse ikke har været til stede, vil DR modregne denne i de tilbudte forligsbetøb. Da de ansattes repræsentanter ikke kunne acceptere modregning, skrev DR den 9. december 1996 til en af repræsentanterne, at konsekvensen af fejlagtig udbetaling af fratrædelsesgodtgørelsen på grund af DR's tilsagn om sikring af udkomme indtil udgangen af 1996 ville have været, at der var blevet udbetalt 3 måneders ekstra løn, og at det ved udmøntningen af tilsagnet var forudsat, der kun blev udbetalt fratrædelsesgodtgørelse i det omfang, forpligtelsen fulgte af funktionærloven. Efter yderligere korrespondance med de ansatte repræsentanter foretog DR ikke modregning.

Fratrædelsesrunden 1999

I brev af 2. august 1999 til underdirektør Vibeke Frank skrev Thomas Hall fra Overenskomstafdelingen bl.a., at der var en tendens til, at DR blev presset til at indgå aftaler om fratrædelsesordninger, der som minimum svarede til den dyreste løsning. Han indstillede, at den økonomiske ramme for den enkelte fratrædelsesordning svarede til det, der var fastsat i lovgivningen og de respektive overenskomster. Det hedder endvidere, at "ved større afskedigelsesrunder vil DR konkret kunne tilbyde fratrædelsesordninger på bedre vilkår, end dem der er gældende i den løbende fratrædelsesordning".

I overensstemmelse hermed meddelte ledelsen den 9. september, at fratrædelsesordningen maksimale økonomiske ramme ville svare til medarbejderens overenskomstmæssige varsel med tillæg af evt. fratrædelsesgodtgørelse i. h. t. funktionærloven, jf. en indsat tabel.

Der er i sagen fremlagt en række breve fra medarbejdere, der anmodede om en frivillig fratrædelsesordning. Det er DRs opfattelse, at ingen fik udbetalt § 2 a-godtgørelse uden hjemmel, idet de fratrådte ikke var indtrådt i en pensionsordning før det fyldte 50. år.

Fratrædelsesrunden 2002

Ved brev af 3. december 2002 blev Arbejdsmarkedsrådet orienteret om, at der ville blive afskediget 24 medarbejdere. I sagen er fremlagt en del breve, hvorefter der er ydet medarbejdere fratrædelsesgodtgørelse i medfør af funktionærlovens § 2a. Af brevene fremgår, at der i de fleste tilfælde er tale om medarbejdere med, hvem der er indgået en aftale om fratrædelsesordning, men der er også eksempler på opsigelser, hvor der er udbetalt § 2a-godtgørelse. DR har erkendt, at der til én medarbejder blev udbetalt § 2 a-godtgørelse, uagtet at betingelserne ikke var opfyldt.

DR har erkendt, at 3 ud af 24 afskedigede medarbejdere fik udbetalt § 2 a-godtgørelse uden hjemmel. De 11 medarbejdere, med hvem der blev indgået fratrædelsesaftale, var alle indtrådt i en pensionsordning efter det fyldte 50. år.

Flytning af 19 Direkte

I 2004 skete der en flytning fra København til Århus af medarbejdere, der var beskæftiget med programmet 19 Direkte. I den anledning lavede DR et vilkårspapir. Af papiret fremgår, at der for medarbejdere, der ikke ønskede at flytte, måtte anses sig som opsagte, og at de havde krav på fra-

trædelsesgodtgørelse beskrevet på samme måde som i § 2a. I papiret nævnes intet om medarbejdere, der går på pension. Ingen af de berørte medarbejdere var over 60 år.

Fratrædelser 2004-2007

Der er fremlagt en række skrivelser til medarbejdere, der i 2004 og 2007 anmodede om en fratrædelsesordning. Af disse fremgår, at nogle har fået udbetalt § 2a-godtgørelsen, mens der intet fremgår af andre skrivelser.

Ved afskedigelsesrunden 2007/08 skete der ingen udbetaling af § 2a-godtgørelse til medarbejdere over 60 år.

Spørgsmålet om § 2 a-godtgørelse blev rejst ved afskedigelsesrunden i 2007 af medarbejderne, herunder af Lager, Post & Servicearbejdernes Forbund i brev af 10. maj 2007. Dette blev besvaret af DR i brev af 18. maj, hvori det bl.a. hedder:

"...

Det er DRs opfattelse, at i de tilfælde, hvor godtgørelse er ydet hidtil, har dette beroet på en personalepolitisk vurdering fra DRs side. DR har på intet tidspunkt udtrykt eller følt en forpligtelse til at yde godtgørelse, det har alene været en ensidig kulancemæssig ydelse

..."

Herefter blev der holdt et møde mellem LPSF og DR den 7. december 2007, hvor LPSF gjorde gældende, at der var etableret en kutyme for udbetaling af godtgørelse.

I sagen er fremlagt en række oversigter over de medarbejdere, der er fratrådt i 2007/08, og som klager gør krav gældende for.

Uden for afskedigelsesrunderne er der indgået fratrædelsesaftaler både med og uden udbetaling af § 2 a-godtgørelse.

Forklaringer

Frederik Blichfeldt har forklaret, at han har været ansat i DR fra 1990 – 1996, heraf de tre første år som konsulent i overenskomstforhandlingskontoret og derefter som sekretariatschef for underdirektør Vibeke Frank.

Christian Nissen tiltrådte som generaldirektør i 1994. Han fortsatte den tidligere generaldirektørs 6 punkts plan fra 1992. Denne plan var et forsøg på at lave om på DR. Det rystede huset, at man var begyndt at tale om afskedigelser. Man havde haft en tryghedspolitik, hvor det var ekstraordinært at afskedige. Efter 1992-planen var der tale om fratrædelsesordninger over en skabelon med fritstilling i opsigelsesvarslet og en ekstraramme, men lidt mindre fleksibelt end tidligere.

I foråret 1995 fik Christian Nissen til opgave at udarbejde et nyt idegrundlag og strategi, der skulle have til formål at frigøre midler til bedre programmer. Redegørelsen var færdig i sommeren 1995. Bestyrelsen besluttede, at der skulle ske besparelser på 30-40 mio. kr., hvilket betød en nedskæring af antallet af medarbejdere med ca. 130 ansatte. Dette kunne ske gennem fratrædelsesordninger, omrokeringer eller afskedigelser. Meddelelse til medarbejdere skulle ske medio 1995, men det besluttedes, at alle var sikret deres udkomme indtil udgangen af 1996. Dette meddeltes til samarbejdsudvalget i brev af 13. december 1994.

I DR var der da tre søjler, Radio, TV og Generaldirektørens sekretariat. Det blev pålagt direktørerne i de enkelte søjler at finde besparelser efter fastlagte spilleregler. Han blev leder af en projektgruppe, der fastlagde de generelle spilleregler, og skulle stå til rådighed for direktørgruppen ved deres udvælgelse af medarbejdere, der skulle afskediges. Projektgruppen foretog ikke selv udvælgelsen.

I 1995 forsøgte man først med en model med fritstilling, sædvanligt opsigelsesvarsel samt nogle måneder oveni, inden man gik i gang med de egentlige afskedigelser. Han kan ikke huske om tilsagnene i 95/96 var mere gunstige. DR ønskede, at flest mulige valgte den frivillige fratræden, men allerede i 1995 udmeldte DR rammerne for fratræden i 1996.

Bestyrelsen havde fastlagt den økonomiske ramme. Projektgruppen skulle omforme det politiske til det praktiske. De forespurgte, hvorledes tilsagnet om at sikre udkommet skulle forstås, når der tillige skulle udbetales § 2 a-godtgørelse. Bestyrelsen meddelte, at en godtgørelse efter § 2 a ville forkorte opsigelsesvarslet med det antal måneder, i hvilken der udbetaltes godtgørelse. En medarbejder, der var over 60 år, skulle kun have § 2 a godtgørelse, hvis han ikke gik på arbejdsgiverbetalt pension. Nogle medarbejdere, der ikke opfyldte betingelserne, fik § 2 a-godtgørelse, men der var ikke grund til at gå i dialog, da økonomien ville være den samme for virksomheden.

Efter opmandskendelsen af 3. oktober 1996 valgte den daværende underdirektør Vibeke Frank og han at indstille til bestyrelsen, at de sager, der havde afventet kendelsen, ikke skulle videreføres. De gennemgik sagerne og regnede på, hvad der skulle betales. De skrev til organisationerne om at forlige sagerne, og i den forbindelse ville DR se på muligheden for at modregne § 2 a godtgørelsen hos de medarbejdere, der havde fået denne uden at have haft krav herpå. Tidligere havde der ikke været fokus herpå på grund af økonomien. Da stemningen i DR i slutningen af 1996 var meget negativ, besluttede DR af policy-grunde ikke at foretage tilbagesøgning.

Ved afskedigelsen havde man alene set på ancienniteten, da man ikke ville risikere, at DR efterfølgende blev afkrævet § 2a-godtgørelse. Da dette ikke havde betydning for økonomien, har der været medarbejdere, som ikke havde krav, som har fået godtgørelse.

Per Bech Grønning har forklaret, at han har været ansat i DR siden 1974 og har været formand for Medieforbundet fra 1998 til udgangen af 2002.

Han har været inde over næsten samtlige fratrædelser. Når han har forhandlet ordninger, har man alene set på ancienniteten for at få § 2a-godtgørelse. I 2001/02 blev godtgørelsen konverteret til et forlænget opsigelsesvarsel for at være bedre stillet, når man gik på efterløn. Opsigelsesvarslet kunne være op til 15 måneder.

Han har aldrig forhandlet § 2a-godtgørelse, kun konvertering. Der har aldrig været talt om, hvorvidt medarbejderen skulle gå på pension.

I to af de tilfælde, der er fremlagt vedrørende medarbejdere, der var over 62 år, og som fratrådte i 2002, var disse ikke interesseret i at få den skattefrie godtgørelse ved efterløn. Godtgørelsen blev i disse tilfælde konverteret til en forlængelse af opsigelsesvarslet.

Der var ikke forskel på, om fratrædelse skete i eller uden for afskedigelsesrunder, og der har ikke været overvejelser om, hvorvidt medlemmet var berettiget til § 2a-godtgørelse eller ej.

Af medieforbundet medlemmer havde gruppe C en pensionsordning, mens gruppe A og B først fik den i 1994.

I 1999 og 2002 blev alle opsagt på samme tidspunkt, mens det i 1995 handlede om budget, da der ikke måtte trækkes beløb ind i 1996.

Jørgen Møller har forklaret, at han har været formand for Dansk Metal siden 1982 og været fællestillidsmand.

I modsætning til Medieforbundet rådførte ikke alle medlemmer sig med ham i forbindelse med fratræden, men nogle spurgte ham om muligheden for forlængelse af opsigelsesvarslet, som de havde hørt om. Han har ikke deltaget i forhandlinger i forbindelse med afskedigelser eller fratræden. Det har ikke været nævnt over for ham, at man kunne miste retten til § 2a-godtgørelse, hvis man gik på pension.

Ved fratræden har der været drøftet muligheden for fritstilling, når opgaverne var løst, eller man har drøftet konvertering af lønkroner til uddannelse. Han erindrer ingen forhandlinger om § 2a-godtgørelse i 1996.

Fra 2002 blev der meldt noget ud om reduktion af medarbejdere. Hvis han fik en henvendelse, spurgte han om muligheden for fratrædelsesordning. Det er derfor svært at skelne mellem i og uden for runderne, men der var ikke forskel på behandlingen af § 2a-godtgørelsen.

DR havde den holdning, at man hellere ville lave en fratrædelsesordning i stedet for at afskedige. § 2a-godtgørelsen gav ikke anledning til diskussion. Han opfattede det som alle havde ret til den.

Stig Paulsen har forklaret, at han har været ansat siden 1996 og er tillidsrepræsentant i Dansk Metal klub 317. Han er desuden næstformand i hovedsamarbejdsudvalget og har fra 2001 været formand for KUV, der er en paraplyorganisation for alle klubber undtagen Dansk Journalistforbund.

Han mødes med alle klubber hver måned, og det har aldrig været drøftet, hvem der fik § 2a-godtgørelse. Han hørte første gang på mødet den 23. april 2007, at DR ikke ville betale § 2a-godtgørelse til personer, der gik på pension. Det var første gang, at det blev bragt op. Han har haft mø-

der med ledelsen om begrundelsen for afskedigelser og vilkårene. Modregning har været håndteret forskelligt ved afskedigelsesrunderne, men medarbejderne har accepteret, da det ikke indebar tab for dem. Efter mødet den 23. april gik han i dialog med ledelsen. Ledelsen fastholdt deres standpunkt, og medarbejderne fastholdt, at der forelå en kutyme. Der blev holdt to efterfølgende møder, henholdsvis den 6. juli og 23. september 2007.

Inger Kirk har forklaret, at hun var ansat i overenskomstkontoret fra 1994 -1988, afbrudt af nogle barselsperioder, og fra 1998 til 2003/04 var hun direktionssekretær. Hun fratrådte i DR i 2004, men er pr. 1. januar 2010 ansat som HR-direktør.

Personalepolitikken i DR i 1994 var således, at man kun blev afskediget, hvis man havde begået meget grove forhold. Dette var i overensstemmelse med tryghedspolitikken.

Christian Nissen fik i 1994 til opgave at lave en ny personalepolitik. Redegørelsen var færdig i august/september 1994. Den havde til formål at skaffe flere frie midler til at producere programmer for. I første omgang blev cheferne bedt om at se på, hvem der kunne undværes. I 1995 var hun kun med som baggrundsperson. Der skulle nedlægges 130 stillinger, men tryghedspolitikken var stadig gældende. Den blev først opsagt i 1996.

I 1996 lavede konsulentfirmaet McKinsey en analyse, som havde til formål at skaffe så mange penge som muligt til en ekstra radiokanal. Der blev nedsat en projektgruppe, da der skulle ske nedskæring med 330 medarbejdere. Det medførte både meget arbejde og dialog med organisationerne om omprioritering af lønkronerne

I 1996-runden fulgte DR reglerne i overenskomsten og funktionærloven, og DR var bekendt med problemerne vedrørende § 2a-godtgørelsen, men det handlede om økonomi. Hun gik ikke ind i de enkelte aftaler. Forhandlingerne foregik meget komprimeret for at få så kort et forløb som muligt. Det tekniske stod personalekonsulenterne for. I 1996 var det første gang, der blev foretaget en større nedskæringsrunde, og konfrontationsangsten var blevet mindre. Vibeke Franks meddelelse af 30. september 1996 understreger, at det var sådan, det foregik nu.

DR er et lidt anarkistisk hus. I 1996 var det sværere for den enkelte direktør at få presset noget igennem. I perioderne mellem afskedigelsesrunderne var det nemmere at gøre noget særligt over for den enkelte medarbejder, men hele tiden skulle det gøres så økonomisk som muligt. Der er aldrig blevet drøftet at gøre andet end det, der er nævnt i Thomas Hall indstilling af 2. august 1999 til Vibeke Frank, men alene drøftet, hvordan det kunne gøres.

I 2001 var hun underdirektør i programredaktionen. Det blev drøftet, om der lå noget ud over overenskomsten, og det gjorde der ikke.

I 2002 var personalepolitikken ikke en del af hendes arbejdsområdet og hun har ikke drøftet konkrete sager.

Iben Puls har forklaret, at hun er konsulent i HR-afdelingen og har været ansat siden 2002. Hun kom fra en stilling i Kommunernes Landsforening.

Forskellen i udbetaling af § 2a-godtgørelse i forhold til det statslige område undrede hende, men hun fik at vide, at det blev praktiseret ens, og at DR fulgte funktionærlovens regler. Ingen har nævnt, at funktionærloven skulle forstås på en særlig måde.

De to fremlagte aftaler fra den 6. februar 2004 og 10. maj 2004 er udtryk for en forhandling. Hun er ikke bekendt med, hvilket opsigelsesvarsel de havde. Hun hørte først i forbindelse med denne sag, at der var spørgsmål om, hvorfor der ikke er udbetalt § 2a- godtgørelse.

En aftale om fratrædelsesordning kan se anderledes ud, end hvis reglerne følges slavisk, hvilket de fremlagte oversigter er udtryk for.

Vilkårspapiret fra 2004 drejer sig om flytning af 19 Direkte til Århus og er specielt rettet til disse medarbejdere. Ingen af dem var i nærheden af 60 år, men nogle var over 55 år. Da det er bedst, at medarbejderen kan læse, hvilke rettigheder de har, er brevet formuleret sådan som det er.

Hun deltog ikke i 2007-runden, da hun i stedet var optaget af overenskomstforhandlingerne, men skrev kun nogle af de juridiske papirer. I 2007 skulle der spares 300 stillinger. Først så man på, hvorledes processen skulle tilrettelægges. Den økonomiske ramme var den helt skrabe model. De så på parametre som modregning og § 2a-godtgørelsen. Ændringen af § 2a i 1996 medførte,

at man også skulle se på, hvornår folk havde fået en pensionsordning. Indtil 1996 havde man haft poseopfyldningsordningen. Nu var der flere overenskomster med pensionsordning, og pensionerne var begyndt at blive så store, at der ikke længere skulle udbetales § 2a-godtgørelse. Den tidligere understøttelsesordning blev først udbetalt fra det 67. år, hvorfor der var krav på § 2 a ved fratræden inden da.

For så vidt angår medlemmer af MDR ved man præcist, hvem der har været omfattet af en pensionsordning. C-gruppen havde en pensionsordning fra før 1994. Dansk Magisterforening og Dansk Journalistforbund har ligeledes haft pensionsordning i mange år.

Hun har i forbindelse med denne sag spurgt personalekontoret, der har svaret, at der har været stor forskel på, hvem der har fået § 2a-godtgørelse. Der var været "slinger i valsen", og somme tider har den dyreste løsning været valgt.

Inden den 23. april 2007 var der møder med de enkelte organisationers formænd for at orientere om, hvad der skulle ske. Fra disse møder hørte hun meget ofte, at der var en kutyme for at udbetale § 2 a-godtgørelse i alle tilfælde ved fratræden, hvilket gav hende anledning til at undersøge spørgsmålet for at rydde enhver tvivl af vejen. Derfor kunne det lige så godt blive sagt klart på mødet den 23. april, så det stod klart i referatet. Stig Paulsen deltog ikke i de bilaterale møder, og hun husker ikke, i hvilket omfang hun deltog.

Procedure

Klagerne har anført, at DR har udbetalt § 2a godtgørelse uden at være forpligtet hertil. DR har haft en tilkendegivelse om, at der blev udbetalt § 2a godtgørelse til alle, når anciennitetskravet var opfyldt uanset om der skete fratræden i forbindelse med en afskedigelsesrunde eller ej. DR har ikke selv skelnet, men derimod lagt op til, at der sker aftale om frivillig fratræden i forbindelse med de enkelte fratrædelses/afskedigelsesrunder. Heller ikke da der skete en fraflytning til Århus blev der taget forbehold for § 2a. DR har erkendt, at der er udbetalt godtgørelse, selvom de ikke var forpligtet hertil. Det gøres derfor gældende, at der har foreligget en kutyme i hvert fald fra 1995. Medde-

lelsen af 18. maj 2007 må forstås således, at der ikke længere vil blive udbetalt § 2 a-godtgørelse. Dette kan ikke ske ved blot at henvise til funktionærlovens regler.

Brevet af 13. december 1994 omtaler ikke noget pensionsforbehold. Lønmodtagerne måtte opfatte det som løn til udgangen af 1996. I DRs svar af 6. marts 1995 til Kontaktudvalget synes begge parter at lægge til grund, at der er et krav på § 2 a-godtgørelse I notatet om fratrædelsesordninger 1996/97 synes det forudsat, at der skal udbetales § 2a uden hensyn til, om denne pågældende går på pension eller ej. Der er heller ikke i notatet taget forbehold for pensionsordning. I forlængelse af voldgiftsafgørelsen i 1996 forsøgte DR sig med en efterrationalisering om tilbagebetaling. Frederik Blichfeldt kendte problemstillingen, men personalekontoret havde ikke fokus herpå og udbetalte uden at være forpligtet til det. Efter at have modtaget svar fra personaleorganisationernes advokater foretog DR heller ikke modregning.

DR meddelte intet til medarbejderne, men har fulgt den praksis at udbetale § 2a-godtgørelse ved fratræden, uanset om DR var forpligtet hertil eller ej. Dette har bestyrket medarbejderne i, at der har foreligget en bindende praksis.

Fratrædelsesrunderne i 1999 byggede på samme ordning som i 1995/96, dog var de mindre fordelagtige. Brevet af 2. august 1999 fra Thomas Hall nævner intet om § 2a. I retningslinjerne for fratrædelsesordningen i 1999 blev der ikke taget noget forbehold for den "fejl", der var sket i 1995, heller ikke i meddelelsen til organisationerne eller i DRåben, uanset at der var sket andre stramninger. Heller ikke i vilkårspapiret i forbindelse med flytning af 19 direkte til Århus var der noget forbehold. Det er ikke afgørende, at ingen medarbejdere var over 60 år. Spørgsmålet blev ikke behandlet i den tidligere sag, men hver medarbejder blev behandlet gunstigt, og § 2 a blev ikke nævnt.

Klager har fremlagt en række eksempler på fratrædelsesordninger, og DR har erkendt, at man ophørte med denne praksis. Klager har således dokumenteret, at der har været en fast praksis for udbetaling af § 2a-godtgørelse. Det gøres gældende, at understøttelsesordningen kan sidestilles med en pensionsordning, da pensionens størrelse er uden betydning. Ved poseopfyldningsordningen kom der pensionsbidrag ind i ordningen. Alle født i 1944 og tidligere var omfattet af denne ordning

DR har alene fremlagt to eksempler, hvor der ikke er sket udbetaling, mens klagerne har fremlagt 3 eksempler fra 2003, 41 eksempler i forbindelse med poseopfyldningsordningen samt en række fratrædelsesaftaler, hvor det af økonomirammen fremgår, at der er sket udbetaling af godtgørelse. Såvel Per Bech som Jan Møller har forklaret, at der i flere tilfælde er sket konvertering af § 2a til løn.

Det afgørende for, at der foreligger en kutyme, er, at der er en følelse af retlig forpligtelse. Det er tilstrækkeligt, at der er givet modparten denne opfattelse, og dette foreligger i denne sag. DR fortsatte med at udbetale efter 1995 uden at tage forbehold.

Der er i denne sag tale om en fravigende kutyme, hvorfor den skal opsiges for at falde bort. Da kutymen har haft væsentlig betydning for de individuelle ansættelsesforhold samtidig med, at den har været gældende gennem lang tid, kan den kun opsiges med mindst tre måneders varsel og kun til udløbet af overenskomsten, subsidiært efter funktionærlovens regler.

Det bestrides, at kutymen er opsagt på mødet den 23. april 2007. Der har da også efter dette tidspunkt udbetalt godtgørelse.

Hvis det antages, at der foreligger en opsigelse, er dette først sket med svarskriftet.

Indklagede har bestridt, at der foreligger en kutyme, og såfremt voldgiftsretten måtte komme til, at der foreligger en kutyme, gøres det subsidiært gældende, at denne er opsagt.

Klagerne har bevisbyrden for, at der foreligger en fravigende kutyme. I de breve, der fremlagt i forbindelse med fratrædelsesordninger, er der intet nævnt om fratrædelsesgodtgørelse. Det er kun de, der er afskedigede i 2007/08, som denne sag drejer sig om. Forklaringerne fra klagerne vidner giver ikke støtte for, at der foreligger en kutyme. I de tilfælde, hvor der er kun har været en meget beskeden pension, har DR ikke frataget medarbejderen fratrædelsesgodtgørelsen. DR erkender, at man i enkelte tilfælde har udbetalt godtgørelse uden at være forpligtet dertil, men det statuerer ikke en kutyme. Dokumentbeviserne må derfor være det afgørende i en sag, der rækker så langt tilbage, idet det kan være svært at huske præcist, hvad der er sket. DR har dokumenteret,

at det er overvejende medarbejdere med understøttelsesordningen, der har fået udbetalt godtgørelse.

For perioden før 1995 er der intet, der understøtter, at der har været en fast praksis for udbetaling, og efter Blichfeldt og Kirks forklaringer er der ingen grund til at tro det, da der var få afskedigelser før 1995. Der vil således maksimalt kunne være 12 års praksis, men det væsentlige er, at der ikke kan opstå en kutyme, når modparten ikke kan være i god tro.

Ordning i 1995 og 1996 var den samme, idet det var besluttet, at medarbejderne skulle have deres udkomme indtil udgangen af 1996. Det var derfor ikke afgørende, om det blev kaldt løn eller fratrædelsesgodtgørelse. Af korrespondancen efter voldgiftssagen i 1996 fremgår klart, at DR ønskede at foretage modregning for uberettiget udbetaling af godtgørelsen. Når dette synspunkt ikke blev fastholdt, skyldtes det alene, at DR ikke havde behov for en sag til. Af de 300 afskedigelser i 1996 har klager kun kunnet fremlægge et eksempel på, at der uberettiget er udbetalt fratrædelsesgodtgørelse. I 1996 skulle der spares, og den økonomiske ramme var i henhold til funktionærloven. Det kan ikke afvises, at der er tilfælde, hvor der er indgået en bedre aftale.

For perioden 1996/1999 er der ikke dokumentbevis for, at der er foretaget udbetalinger af fratrædelsesgodtgørelse. De 4 eksempler, der er fremlagt i sagen, vedrører alle medarbejdere, der var 50 år, da de indgik i pensionsordningen, og understøttelsesordningen blev først udbetalt ved 67 år. Desuden var de beløb, der blev udbetalt fra understøttelsesordningen meget beskedne, hvorfor formålet bag ændringen af § 2a tilsagde, at fratrædelsesgodtgørelsen blev udbetalt. Selvom der er eksempler på, at der er indgået bedre ordninger, er der ikke tale om, at der automatisk blev udbetalt § 2 a-godtgørelse.

I 1999 svarede rammen til det, der fulgte af lovgivningen og overenskomsterne. Det var samme udmelding som i 1995/96. De 4 medarbejdere, der er tale om, var alle over 50 år, da de indtrådte i pensionsordningen. Efter bemærkningerne til ændringsloven vedr. § 2a var formålet, at en medarbejder ikke skulle miste sin ret til fratrædelsesgodtgørelsen, hvis pensionen var meget lille. Formålet med ændringen ville ikke være opfyldt, hvis DR afskar medarbejderen for godtgørelsen.

For perioden 1999/2002 er der ikke dokumentation for en kutyme om udbetaling af § 2 a-godtgørelse.

Fra 1995 til 2002 har der i enkelte tilfælde ved en fejl været udbetalt godtgørelse. I 2002 fik tre medarbejdere godtgørelse uden at være berettiget dertil.

Fra perioden 2002/2007 er der en række eksempler på fratrædelsesordninger, men da der er tale om en forhandling, kan de ikke danne grundlag for en kutyme. I 2004 blev der ikke givet godtgørelse uden for de tilfælde, hvor medarbejderen var berettiget hertil, idet medarbejderne var over 50 år, da de indtrådte i pensionsordningen. Ved flytningen af 19 Direkte var det ikke relevant at nævne § 2a, da ingen medarbejder var nær de 60 år. I 2005/06 har der kun været få afvigelser, men det dokumenterer ikke en kutyme.

Samlet set har der ikke været en sådan fast praksis for udbetaling af § 2 a-godtgørelse, at der foreligger en kutyme. Ingen medlemmer har derfor krav på fratrædelsesgodtgørelse ud over det, der følger af funktionærloven. DR har aldrig følt sig retligt forpligtet til at udbetale fratrædelsesgodtgørelse, og DR har meldt klart ud til medarbejderne, at afskedigelser ville ske efter funktionærloven og overenskomsterne.

Såfremt voldgiftsretten måtte finde, at der har foreligget en kutyme, er denne opsagt den 23. april, subsidiært den 18. maj og mere subsidiært den 7. december 2004. Den 23. april meddelte DR, at DR ikke mente, at der forelå en kutyme, hvorfor kutyme må anses for opsagt med 3 måneders varsel fra denne dag. Ingen af medlemmerne har derfor krav på godtgørelse.

Efter 2007 er alle omfattet af en pensionsordning.

Voldgiftsrettens begrundelse og resultat

Da der ikke har kunnet opnås et flertal blandt de af parterne udpegede voldgiftsdommere, afgøres sagen af opmanden, der udtaler:

For alle medarbejdere med undtagelse af medlemmer af Dansk Journalistforbund har fra 1997 funktionærlovens regler været gældende ved opsigelse, for Dansk Journalistforbunds vegne fra 2004. Dette kan kun fortolkes, således at § 2 a-godtgørelse ikke vil blive udbetalt, hvis medarbejde-

ren ved fratræden har ret til en arbejdsgiverbetalt pension eller folkepension, jf. funktionærlovens § 2a stk. 2 og 3. Spørgsmålet er derfor, om der mellem parterne er opstået en fravigende kutyme.

I sagen foreligger ikke oplysninger om, hvorledes parterne har håndteret de meget få afskedigelser, der måtte have været før 2005.

I forbindelse med de bebudede afskedigelser, der skulle ske i 1995/96, tilkendegav Vibeke Frank på forespørgsel af Kontaktudvalget, at der ikke ud over tilsagnet om økonomisk udkomme – i form af løn og evt. godtgørelse – indtil udgangen af 2006 ville ske yderligere udbetaling. Fratrædelsesordningerne blev håndteret i overensstemmelse hermed, idet det var uden betydning om de sidste 1, 2 eller 3 måneder var løn eller godtgørelse.

Efter voldgiftskendelsen i oktober 1996 tilkendegav DR, at der ville blive foretaget modregning for uberettiget udbetaling, men DR fravalgte at gennemføre denne.

I 1999 meddelte DR, at funktionærlovens regler i forbindelse med fratræden ville finde anvendelse. Efter bevisførelsen findes det ikke godtgjort, at der er udbetalt godtgørelse ud over det, der fremgår af loven og overenskomsten, ved denne afskedigelsesrunde.

I 2002 er der i 3 tilfælde sket udbetaling ud over det, den enkelte var berettiget til. Ved afskedigelser i perioden 2002 til 2007 er der ved de fremlagte bilag ikke godtgjort at være sket udbetaling.

Det findes ikke på grundlag af de fremlagte bilag godtgjort, at der har været en fast praksis for, at der ville ske udbetaling af § 2 a-godtgørelse alene på grundlag af den opnåede anciennitet og uden hensyntagen til funktionærlovens § 2 a, stk. 2 og 3. Tværtimod har DR ved hver afskedigelsesrunde fra 1999 fremhævet, at funktionærlovens regler fandt anvendelse.

De afgivne forklaringer giver ikke støtte for, at der har været en anden praksis end den, der fremgår af de fremlagte bilag. Det forhold, at der i enkelte tilfælde er sket fejludbetaling, og at der er indgået særlige fratrædelsesordninger bl.a. for at give medarbejderen mulighed for at opnå efterløn, findes ikke at have skabt en kutyme for udbetaling af § 2 a-godtgørelsen alene betinget af, at medarbejderen havde den fornødne anciennitet, hvorfor

B E S T E M M E S

Danmarks Radio frifindes for de af Lager, Post og Servicemedarbejdernes Forbund, HK Danmark, Dansk Metal, Træ-Industri-Byg i Danmark, Malerforbundet i Danmark, Dansk Magisterforening, FTF og Dansk Journalistforbund nedlagte påstande

Hver part bærer egne omkostninger.

København, den 26. april 2010

Mette Christensen